

การพัฒนาสมรรถนะวิจัยของนิสิตวิชาชีพครูด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
A development of research competency in professional teacher students
by self-directed learning package

ดร. สุนทรา โดบัว

สาขาวิจัยและประเมินทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ถนนพหลโยธิน
 จตุจักร กรุงเทพฯ 10900 E-mail : fedustr@ku.ac.th ; mobilephone : 083-6165410

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน และประเมินประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้ด้านสมรรถนะการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างในการใช้ชุดการเรียนรู้ใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม โดยเลือกมา 1 กลุ่มได้จำนวน 23 คน จากนิสิตชั้นปีที่ 4 ที่ลงทะเบียนวิชาวิจัยในชั้นเรียน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ภาคปลาย ปีการศึกษา 2553 การวิจัยนี้เป็นการพัฒนาโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

ผลการประเมินประสิทธิภาพของนำชุดการเรียนรู้ไปใช้พบว่า สมรรถนะวิจัยของผู้เรียนมีความสามารถอยู่ในระดับดีถึงดีเยี่ยม คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าชุดการเรียนรู้สามารถส่งเสริมสมรรถนะการวิจัยและลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนิสิตวิชาชีพครูได้

คำสำคัญ : ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สมรรถนะวิจัย นิสิตวิชาชีพครู

Abstract

The purpose of this study was to develop self-directed learning package of classroom action research and evaluate effectiveness learning package in research competency of professional teacher students, self-directed learning characteristics and satisfaction in learning. The cluster random sampling was used in this study included 23 the fourth year students in education bachelor's program of faculty of education, Kasetsart university who registered classroom action research course on the second semester in 2010 academic year. An research based development was applied to this study.

The result of the implementation was efficient as follows: the students' research competency were good through excellent level, the post-test average scores on self-directed learning characteristics were significantly higher than pre-test at 0.05 level. Furthermore, the evaluation of the entire course found that the students were satisfied with the whole instruction. Study results showed that self-directed learning package was efficient and could enhance research competency and self-directed learning characteristics of professional teacher students.

Key word : self-directed learning package, research competency, professional teacher students

บทนำ

วิชาชีพครูจัดเป็นวิชาชีพชั้นสูง จึงต้องมีมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษากำกับเพราะผู้ประกอบการวิชาชีพย่อมต้องมีความรับผิดชอบสูงตามมา เนื่องจากเป็นวิชาชีพที่มีผลกระทบต่อผู้รับบริการและสาธารณชน ต้องประกอบวิชาชีพด้วยวิธีการแห่งปัญญา ได้รับการศึกษามาอย่างเพียงพอ มีอิสระในการใช้วิชาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพ (เมธี ปีลันธนานนท์, 2550: 313) และมาตรฐานความรู้การประกอบวิชาชีพครูข้อหนึ่งที่จำเป็น คือ มีความรู้ในการวิจัยทางการศึกษา มีการค้นคว้าศึกษา งานวิจัยในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และเป็นผู้นำทางวิชาการ

จากมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาที่กล่าวมา คุณลักษณะบัณฑิตที่จะสำเร็จไปเป็นครูวิชาชีพ จำเป็นต้อง มีความรอบรู้ในการเรียนการสอน สามารถใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนควบคู่กันไป มีคุณลักษณะเป็นผู้แสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะเป็นเครื่องมือในการพัฒนางาน พัฒนาผู้เรียน พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ข้อค้นพบจากงานวิจัยเกี่ยวกับปัญหาในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู ผลงานวิจัยพบว่า ครูมองว่าการทำวิจัยเป็นเรื่องยาก ครูขาดความรู้ความสามารถในการทำวิจัย ทั้งในเรื่องการการสืบค้นเอกสาร การสร้างเครื่องมือ การเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ความสงสัยในการเลือกประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง ต้องสุ่มตัวอย่างหรือไม่อย่างไร รูปแบบการเขียนรายงานการวิจัยที่ถูกต้องเป็นอย่างไร หรือบางคนมีปัญหาแม้กระทั่งการค้นหาค้นประเด็นปัญหาที่จะทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (สกวรัตน์ ชุ่มเชย, 2543; บุญยาพร นิมพลอย, 2544) ความต้องการในการได้รับสนับสนุนการวิจัยของครู คือ ความช่วยเหลือจากหน่วยงานด้านการอบรม ต้องการเห็นตัวอย่างงานวิจัยที่ถูกต้องและหลากหลาย ต้องการการเรียนรู้การทำวิจัยอย่างต่อเนื่องที่สร้างเสริมเรียนรู้จนสามารถทำวิจัยด้วยตนเองได้ (สกวรัตน์ ชุ่มเชย, 2543)

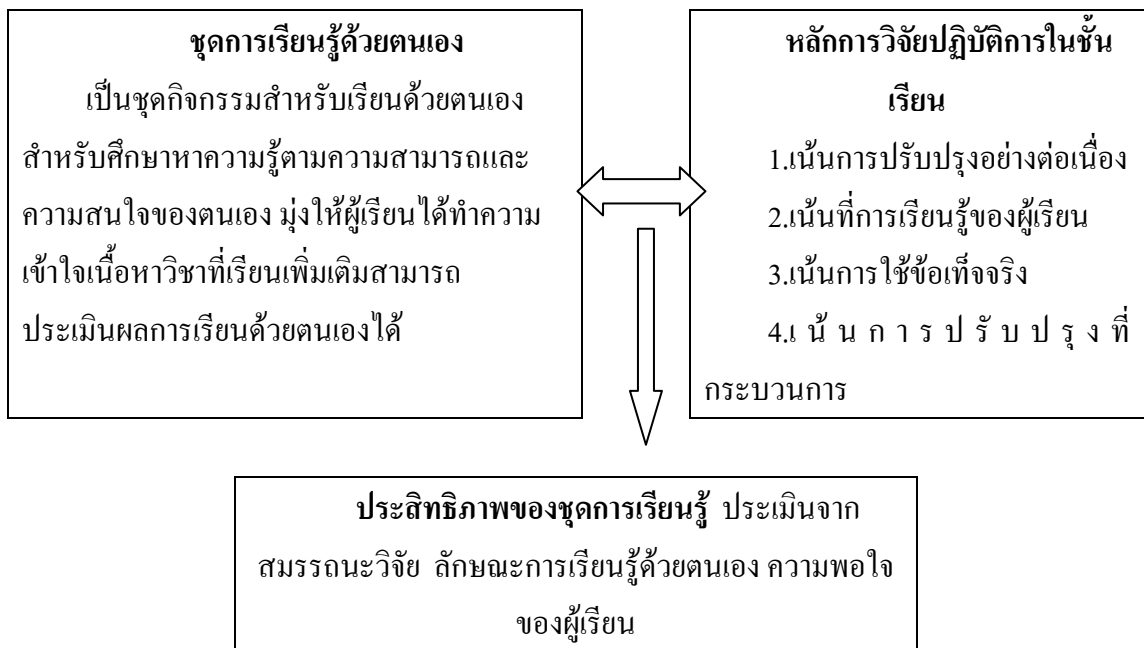
จากปัญหาที่กล่าวผู้วิจัยมองเห็นความสำคัญ ของการผลิตสื่อที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นแนวทางในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเป็นสื่อเรียนรู้ด้วยตนเอง ใช้สำหรับการทบทวนความรู้การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาการพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ในด้านความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม และความถูกต้อง และศึกษาผลของการใช้ชุดการเรียนรู้

ด้วยตนเองในด้านสมรรถนะการวิจัย คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง และความพึงพอใจต่อการเรียนการสอน

กรอบแนวคิด

วิธีการวิจัย

รูปแบบวิจัยเป็นการพัฒนาโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (research based development) มีขั้นตอนดังนี้

1. สสำรวจความต้องการรูปแบบที่เหมาะสมของชุกการเรียนรู้ด้วยตนเอง ที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์นิสิตวิชาชีพระดับปริญญาตรี นิสิตระดับปริญญาโทที่มีประสบการณ์ในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ครูประจำการ เพื่อรวบรวมเป็นสารสนเทศในการออกแบบชุกการเรียนรู้ที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้ใช้ให้มากที่สุด

2. ศึกษาค้นคว้าตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้องการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาชุกการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสร้างชุกการเรียนรู้ด้วยตนเองที่เป็นหน่วยการเรียนรู้ ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วย จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3. การหาคุณภาพชุกการเรียนรู้ด้วยตนเอง

การประชุมวิชาการระดับชาติ “มหาวิทยาลัยบูรพา ๒๕๕๔” ๖ – ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ณ มหาวิทยาลัยบูรพา

1. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนตรวจสอบแล้วนำมาปรับปรุง

2. นำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองไปให้กลุ่มเล็กทดลองใช้ โดยผู้ให้ข้อมูลคือครูปฏิบัติการจำนวน 5 คนและนิสิตวิชาชีพครูชั้นปีที่ 5 ที่ผ่านการเรียนวิชาวิจัยในชั้นเรียนมาแล้วจำนวน 15 คน และกำลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยให้ครูปฏิบัติการและนิสิตได้ไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองแล้วทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุดการเรียน แล้วให้แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นต่างๆ ในแบบสอบถาม แล้วนำข้อมูลมาแก้ไขปรับปรุงชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อนำไปทดลองใช้กับกลุ่มใหญ่ต่อไป

4. แล้วจึงนำไปทดลองใช้กับกลุ่มใหญ่ โดยใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนรู้ของผู้เรียนวิชาวิจัยในชั้นเรียน กลุ่มตัวอย่างคือนิสิตชั้นปีที่ 4 ที่ลงทะเบียนวิชาวิจัยในชั้นเรียน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน จากการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการประเมินสมรรถนะวิจัย ลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการทดสอบความรู้ ประเมินคุณภาพผลงาน การสังเกตพฤติกรรม อนุทิน และการสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนต่อการใช้ชุดการเรียนรู้

ผลการวิจัย

ขั้นที่ 1 ผลการสำรวจความต้องการรูปแบบที่เหมาะสมของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

จากการสำรวจด้วยแบบสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่าง คือนิสิตปริญญาตรีที่เรียนวิชาชีพครู 5 ปี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ระดับชั้นปีที่ 4 จำนวน 21 คน และนิสิตหลักสูตรปริญญาโท ที่เป็นครูวิชาชีพที่มีประสบการณ์ในการสอนแล้วมาศึกษาต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 26 คน ได้ข้อสรุปความต้องการรูปแบบที่เหมาะสมของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เห็นความจำเป็นว่าต้องการให้มีชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยให้เหตุผลดังนี้ คือ ครูยังต้องการหลักการแนวคิด ขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่ถูกต้อง เพราะความรู้ที่เคยได้รับอาจมีความสับสนกับการวิจัยเชิงวิชาการ จึงเป็นคู่มือที่จำเป็นสำหรับครูต้องไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เพราะเป็นความรู้ที่ครูยุคปฏิรูปการศึกษาต้องเข้าใจและสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้ รูปแบบชุดการเรียนควรเป็นลำดับขั้นตอน ตามกระบวนการวิจัยตลอดทุกขั้นตอน มีตัวอย่างประกอบคำอธิบาย

ขั้นที่ 2 สร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาการเรียนการสอนวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน จัดหมวดหมู่เนื้อหา โดยยึดแนวทางให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนของกระบวนการวิจัย จึงได้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ 9 หน่วย ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วย จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง หน่วยการเรียนรู้มีดังนี้ คือ หน่วยที่ 1 ความเป็นมาและลักษณะการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน หน่วยที่ 2 หลักการและขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการ หน่วยที่ 3 แผนปฏิบัติการเพื่อแก้ปัญหาในชั้นเรียน หน่วยที่ 4 ออกแบบการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน หน่วยที่ 5 การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือ หน่วยที่ 6 การวิเคราะห์ การนำเสนอ และแปลความหมายข้อมูล หน่วยที่ 7 การเขียน โครงการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน หน่วยที่ 8 การเขียนรายงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน บทส่งท้าย จากประสบการณ์สู่การพัฒนา

ขั้นที่ 3 การหาคุณภาพชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน การวัดประเมินทางการศึกษา จำนวน 3 ท่าน ได้ตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาแล้วนำมาปรับปรุง ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะแบ่งเนื้อหาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ให้มีน้ำหนักใกล้เคียงเหมาะสม

2. นำไปทดลองนาร่อง เพื่อประเมินความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม และความสอดคล้องในแต่ละองค์ประกอบ โดยผู้ให้ข้อมูลคือครูปฏิบัติการจำนวน 5 คนและนิสิตวิชาชีพครูชั้นปีที่ 5 ที่ผ่านการเรียนวิชาวิจัยในชั้นเรียนมาแล้วจำนวน 15 คนและกำลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยให้ครูปฏิบัติการและนิสิตได้ไปศึกษาด้วยตนเองแล้วทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุดการเรียนรู้ แล้วให้แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นต่างๆ ในแบบสอบถาม

ผลการประเมินชุดการเรียนรู้ของนิสิตและครูประจำการที่ใช้ชุดการเรียนรู้ พบว่าในทุกหน่วยการเรียนรู้ ผู้ประเมินเกือบทั้งหมดมีเห็นว่าเนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ สาระเนื้อหา มีความชัดเจน อ่านเข้าใจ ลำดับเนื้อหา มีความเหมาะสม มีคำอธิบายและตัวอย่างประกอบที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจ กิจกรรมเกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด แต่มีบางคำที่พิพม์ผิด จึงได้ปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำไปใช้จริง

ขั้นที่ 4 นำไปทดลองจริงกับผู้เรียน

โดยใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนรู้ของผู้เรียนวิชาวิจัยในชั้นเรียน เป็นนิสิตชั้นปีที่ 4 ที่ลงทะเบียนวิชาวิจัยในชั้นเรียนจำนวน 3 หน่วยกิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน

23 คน เรียนสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง เป็นเวลา 15 สัปดาห์ โดยใช้เป็นคู่มือประกอบการเรียนและให้ทำกิจกรรมตามลำดับขั้นของหน่วยการเรียนรู้ ตั้งแต่ต้นจนจบรายวิชา

ขั้นที่ 5 ประเมินประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้

ผลการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน จากการประเมินสมรรถนะวิจัยจากคุณภาพผลงาน ลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบความรู้ ประเมินคุณภาพผลงาน ประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนจากการสังเกตพฤติกรรม อนุทิน และการสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนต่อการใช้ชุดการเรียนรู้ ผลการประเมินพบดังนี้

5.1 การประเมินสมรรถนะวิจัย

ผลการประเมินสมรรถนะวิจัย เป็นการประเมินถึงความสามารถหรือการแสดงออกของผู้เรียนในเรื่องต่อไปนี้ สามารถกำหนดประเด็นปัญหาวิจัยที่สมเหตุสมผล เข้าใจ กระบวนการวิจัย ปฏิบัติการ สามารถการออกแบบการปฏิบัติการเพื่อแก้ปัญหาและการวิจัย การสร้างเครื่องมือ การวิเคราะห์และนำเสนอผลวิจัย ตลอดจนความสามารถในการเขียนโครงการวิจัยได้ ประเมินความสามารถในการออกแบบการวิจัยในชั้นเรียน ความสามารถในการนำเสนอและคุณภาพโครงการวิจัย โดยให้นิสิตทำงานกลุ่มๆ ละ 3- 4 คน จำนวน 6 กลุ่ม ผลการประเมินสมรรถนะวิจัยจากการประเมินผลงานของกลุ่ม โดยใช้การตรวจสอบการปฏิบัติแบบ rubrics scoring 4 ระดับ สรุปผลการประเมินสมรรถนะวิจัยพบดังนี้

สมรรถนะวิจัย	ผลการประเมิน (กลุ่ม)			
	ดีเยี่ยม	ดี	พอใช้	ปรับปรุง
1.การกำหนดประเด็นปัญหาวิจัยที่สมเหตุสมผล	5	1		
2.การออกแบบการปฏิบัติการสอดคล้องกับปัญหา	4	1		1
3.การออกแบบการปฏิบัติการวิจัยโดยนำกระบวนการ PAOR มาใช้	5	1		
4.การสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีคุณภาพ	6			
5.ออกแบบการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัยได้ครอบคลุมและชัดเจน	5	1		
6.การนำเสนอโครงการวิจัย	5	1		
7.คุณภาพรายงานโครงการวิจัย	5	1		

ผลการประเมินสมรรถนะวิจัย พบว่าผู้เรียนมีความสามารถในแต่ละด้านอยู่ในระดับดีถึงดีเยี่ยมเกือบทุกรายการ ยกเว้นการออกแบบการปฏิบัติการที่สอดคล้องกับปัญหา ซึ่งในแต่ละประเด็นผู้วิจัยมีแนวทางการจัดการเรียนการสอน และพบสิ่งที่ได้เรียนรู้ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดปัญหาในการวิจัย ในประเด็นนี้ผู้สอนได้ให้ผู้เรียนวิเคราะห์งานตนเอง ว่ามีจุดดีจุดด้อย ปัญหาอุปสรรค และโอกาสในการพัฒนาอย่างไร เพื่อกำหนดประเด็นปัญหาวิจัย (research problem) ซึ่งพบว่าผู้เรียน 2 กลุ่มที่ยังยึดติดกับงานวิจัยที่เคยพบเห็นจากที่ผู้อื่น ได้ทำไว้ โดยมีการเสนอไว้ในอินเทอร์เน็ตหรือแหล่งอื่นๆ ประเด็นปัญหาการวิจัยที่ผู้เรียนกำหนดขึ้น จึงเป็นประเด็นในเรื่องเดิมๆ ซ้ำๆ ที่พบเห็นอยู่ทั่วไป จึงชี้ให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญในการกำหนดประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องในงานที่ถูกรับผิดชอบอย่างไร และให้ผู้เรียนไปสัมภาษณ์ครูปฏิบัติการหรือรุ่นพี่ที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพถึงปัญหาในการเรียนการสอน เพื่อนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนมาวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดปัญหาการวิจัย อันจะนำไปสู่แนวทางแก้ไขปัญหาลี้ๆ เป็นจุดสำคัญของผู้สอนในการที่เลือกประเด็นปัญหามาวิจัย อันจะส่งผลต่อคุณค่าของงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

2. การออกแบบการปฏิบัติการสอดคล้องกับปัญหา คือการค้นหานวปฏิบัติเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน (action plan) โดยให้ครูได้คิด แนวทางการจัดการเรียนรู้ หรือออกแบบปฏิบัติการเพื่อแก้ปัญหาในชั้นเรียน แล้วนำเสนอ ในประเด็นนี้จะพบว่าศักยภาพผู้เรียนแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

➤ **กลุ่มระดับดีเยี่ยม** กลุ่มนี้เป็นผู้มีแนวความคิดที่น่าสนใจอยู่แล้ว สามารถสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจในการพัฒนาผู้เรียน และเป็นประเด็นที่สำคัญเพียงพอต่อการทำวิจัย แนวทางในการปฏิบัติกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในผู้เรียนมีความสอดคล้องและเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน

➤ **กลุ่มระดับดี** พบว่าผู้เรียนมีแนวความคิดในการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจ แต่แนวทางในการปฏิบัติกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในผู้เรียนหรือการแก้ปัญหายังไม่ครอบคลุม หรือยังขาดความสอดคล้องและเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกัน เช่น ต้องการพัฒนาความกล้าแสดงออกของนักเรียน แต่กำหนดกิจกรรมให้ทำแบบเดิมๆ โดยไม่ใช้นำแนวคิดเรื่องจิตวิทยาการเรียนรู้มากระตุ้นเร้าความมั่นใจให้เกิดขึ้น

➤ **กลุ่มต้องปรับปรุง** การนำเสนอแนวปฏิบัติเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เป็นเรื่องที่ขาดแนวคิดหลักการ เป็นกิจกรรมปกติเล็กๆน้อยๆ ไม่นำไปสู่การแก้ปัญหาตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ในกลุ่มนี้ได้ให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแล้วให้ผู้เรียนกลับมาเสนอต่อชั้นเรียนใหม่

3. การออกแบบการปฏิบัติการวิจัยโดยนำกระบวนการ PAOR มาใช้ ผู้สอนได้ให้ผู้เรียนเขียนแผนปฏิบัติการเรียนรู้มา 1 แผน (plan) แล้วทดลองนำไปสอนนักเรียนกลุ่มเป้าหมายขนาดเล็ก (act) และสังเกตผลการเรียนรู้และปัญหาที่พบ (observe) จากนั้นนำมาอภิปรายในชั้นเรียนถึงข้อค้นพบ

และประเด็นปัญหาสะท้อนออกมาเป็นคำถามวิจัยในรอบต่อไป (reflection) เพื่อวางแผนแก้ปัญหาและพัฒนาในรอบต่อไป

วิธีการสอนที่ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติและค้นพบด้วยตนเอง จะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในกระบวนการวิจัยปฏิบัติการได้เป็นอย่างดี ทำให้รู้ว่ากระบวนการวิจัย “PAOR” หมายความว่าอย่างไร และเห็นประโยชน์ที่ได้จากกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ ดังมีผู้เรียนสะท้อนในอนุทินว่า “ตอนที่อ่านคู่มือก็ยังไม่เข้าใจดีนักว่าทำไมต้องใช้กระบวนการนี้ จนได้ลงมือฝึกปฏิบัติตามแบบฝึกที่อยู่ในคู่มือ จึงเข้าใจว่ากระบวนการ PAOR เป็นการตรวจสอบการทำงานที่ได้ทำไปแล้วว่า ได้ผลดีเป็นที่พอใจหรือยัง หากยังไม่เป็นที่พอใจก็นำไปสู่การพัฒนาในครั้งต่อไป ซึ่งเหมาะกับงานของครูในการพัฒนาผู้เรียน ที่หนูเคยไปสังเกตการสอนก็คิดว่าครูคงไม่สามารถใช้วิธีการสอนใดๆ เพียงครั้งเดียวแล้วได้ผลตามที่ตั้งใจเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก ปัญหาในการเรียนการสอนหนูคิดว่ามีอยู่ได้ตลอดเวลา”

5.2 ผลการประเมินลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ใช้แบบประเมินตนเองเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอน ผลประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน ได้ยกระดับจากปานกลางเป็นดีหรือดีเยี่ยมทั้ง 3 องค์ประกอบคือ ริเริ่มการเรียนด้วยตนเอง สามารถควบคุมตนเอง และรู้วิธีการเรียน และเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.3 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนการสอน

คะแนนการประเมินการเรียนการสอนอยู่ระดับดีเยี่ยม และจากการเขียนอนุทิน ผู้เรียนสะท้อนว่า “ในการเรียนวิชานี้หนูรู้สึกประทับใจบรรยากาศชั้นเรียน แม้เป็นนิสิตคณะอื่นที่มาลงเรียน อาจารย์ชอบเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น สอนเข้าใจ สนุก มีกิจกรรมให้ทำ ได้ค้นคว้าด้วยตนเองและใช้คู่มือที่อาจารย์แจกให้ ประสบการณ์และความรู้จากวิชานี้ถือเป็นความสุขกับการเรียนและเข้าใจการเรียนอย่างแท้จริง”

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่าชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถพัฒนาสมรรถนะวิจัย ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนวิชาวิจัยในชั้นเรียนได้

ทั้งนี้เนื่องจากชุดการเรียนรู้เป็นระบบการผลิตและการนำสื่อการเรียนหลายอย่างมาสัมพันธ์กันและมีคุณค่าส่งเสริมซึ่งกันและกัน เป็นสื่อที่เร้าความสนใจ ใช้เพื่ออธิบายข้อเท็จจริงของเนื้อหา และเพื่อก่อให้เกิดการเสาะแสวงหาอันนำไปสู่ความเข้าใจอันลึกซึ้งและป้องกันการเข้าใจความหมายผิด สื่อการสอนเหล่านี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สื่อประสม นำมาใช้ให้สอดคล้องกับเนื้อหา

เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2553) ดังที่นิสิตอีกหนึ่งคนสะท้อนว่า “หนูชอบคู่มือประกอบการเรียนนี้ เพราะว่า มีจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ทำให้รู้ว่าต่อไปนี้จะเรียนอะไรบ้าง แต่ละหัวข้อมีคำอธิบายหลักการที่ชัดเจนให้เข้าใจก่อน มีตัวอย่างประกอบ แล้วจึงมีกิจกรรมหรือแบบฝึกหัดทำ นอกจากนี้เนื้อหาทั้งเล่มยังเรียงเป็นลำดับขั้นตอนตามกระบวนการวิจัย ทำให้หนูรู้ว่าการทำวิจัยจะเริ่มจากตรงไหน ไม่เกิดความสับสน เมื่อไม่เข้าใจเรื่องใดก็ย้อนกลับมาศึกษาได้ ที่สำคัญเป็นการฝึกให้หนูชอบอ่านหนังสือด้วยเพราะอ่านแล้วเข้าใจ อยากให้อาจารย์สอนแบบนี้ตลอดไป”

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ยังเป็นการให้โอกาสผู้เรียนได้เลือกในสิ่งที่ตนสนใจจะกระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนด้วยความเต็มใจ ทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียน เป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบมนุษยนิยมที่เชื่อว่าเสรีภาพและความเป็นตนเองเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมมนุษย์ไม่ได้เป็นผลจากแรงบังคับจากภายนอก ผู้เรียนสามารถค้นหาความต้องการและความสนใจของตนเองได้ สามารถรับผิดชอบกระบวนการเรียนที่ตนเลือก การให้ผู้เรียนมีความเป็นอิสระและเรียนรู้ตามความต้องการแท้จริงเชื่อว่าจะทำให้การเรียนได้ผลสูงสุด (ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ, 2544 : 17-20) เป็นไปตามผลการศึกษาของอาร์โนลด์ (Arnold, 1999) ที่พบว่าการสอนให้เกิดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองต้องให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจทุกขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอน ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพได้

ชุดการเรียนรู้นี้มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการสะท้อนคิดถึงความรู้ในเนื้อหาและกระบวนการเรียนการสอน ทำให้มีการปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งซิมเมอร์แมน (Hmelo & Lin, 2000 : 233 ; citing Zimmerman, 1996. *School Psychology Quarterly*.) กล่าวว่า การให้ผู้เรียนสะท้อนคิดด้วย การประเมินตนเองเป็นเรื่องสำคัญในการเรียนรู้ด้วยตนเอง การสะท้อนคิดจะทำให้ผู้เรียนแยกแยะได้ว่าตนเองจำเป็นต้องทำความเข้าใจกับเรื่องใดเป็นพิเศษ สร้างความเชื่อมโยงระหว่างมโนทัศน์ในเรื่องต่าง ๆ การอภิปรายกลุ่มย่อยทำให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยน เปรียบเทียบความคิดเห็นของตนเองกับผู้เรียนคนอื่น เป็นวิธีเรียนที่ทำให้ผู้เรียนได้ประเมินประสิทธิภาพการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนนำข้อมูลมาพัฒนาปรับปรุงตนเองอันเป็นลักษณะของผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองในการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ได้พัฒนาขึ้นมาอย่างเป็นระบบ ด้วยกระบวนการวิจัย จึงควรนำไปใช้เป็นเป็นมาตรฐานการเรียนรู้เรื่องการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนสำหรับครุวิชาชีพ ใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับเป็นคู่มือประกอบการเรียนรู้ของนิสิต

การประชุมวิชาการระดับชาติ “มหาวิทยาลัยบูรพา ๒๕๕๔” ๖ – ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ณ มหาวิทยาลัยบูรพา

วิชาชีพครู นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ใช้สำหรับทบทวนความรู้สำหรับครูปฏิบัติการ เพื่อให้สามารถผลิตผลงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่คุณภาพ ถูกต้องตามหลักวิชาการ

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ช่วยตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา โดยเฉพาะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วสันต์ ทองไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้มีความเชี่ยวชาญในการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ที่ได้กรุณาตรวจสอบรายละเอียดชุดการเรียนรู้ให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงให้ งานมีคุณภาพมากขึ้น ขอขอบคุณคุณครูสุรีย์พร รูปสม ที่เป็นครุดี มีความตั้งใจพัฒนางานสอนด้วย กระบวนการวิจัย จนได้เป็นกรณีตัวอย่างให้ผู้อื่นได้ศึกษาเพื่อเป็นวิทยาทาน และขอขอบใจนิต กลุ่มตัวอย่างที่ได้ตั้งใจใช้ประโยชน์จากชุดการเรียนอย่างเต็มที่

บรรณานุกรม

- ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ. (2544). *การศึกษาผู้ใหญ่ : ปรัชญาตะวันตกและการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญยาพร นิมพลอย. (2544). *ผลของการทำวิจัยในชั้นเรียนที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของครูประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เมธี ปิลาธนนานนท์. (2550). “มาตรฐานวิชาชีพครู” *สารานุกรมวิชาชีพครู เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. Online : www.gotoknow.com สืบค้นวันที่ 3 กันยายน 2553.
- สกวรัตน์ ชุ่มเชย. (2543). *การนำเสนอรูปแบบการวิจัยปฏิบัติการสำหรับการพัฒนาครู ประถมศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิต วิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Arnold, Steven Frederick. (1999). *Selection of Instructional Strategies by Religious Educators to Foster Readiness for Self-Directed Learning in Adults Lutheran Church Missouri Synod*. Dissertation Thesis, Ph.D. University of Minnesota. Photocopied.
- Hmelo, Cindy E. and Lin, Xiaodong. (2000). “Becoming self-directed learners : Strategy Development in Problem Based Learning” in *Problem –Based Learning*. Edited by Evensen, Dorothy H. and Hmelo, Cindy E. p.227 - 250. New Jersey : Lawrence Erlbaum Associates.